

ГЕЙКО Т. М.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

ЕПІДИГМАТИЧНІ ЗМІНИ У ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНІЙ СИСТЕМІ ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ ПІД ВПЛИВОМ КУЛЬТУРОЛОГІЧНИХ ЗАПОЗИЧЕНЬ З АРАБСЬКОЇ, АФРИКАНСЬКИХ ТА АЗІЙСЬКИХ МОВ

У статті розглядаються основні типи і класифікації семантичних трансформацій в епідигматичному плані, проаналізовано інтеграцію у лексико-семантичній системі французької мови семем культурологічних запозичень з арабської, мов Африки та Азії, обумовлюється роль екстралінгвальних чинників запозичення.

Ключові слова: лексичне значення, семема, лексико-семантична система, запозичення, семантичні трансформації.

В статье рассматриваются основные типы и классификации семантических трансформаций в эпидигматическом плане, проведен анализ интеграции в лексико-семантической системе французского языка семем культурологических заимствований из арабского, языков Африки и Азии, оговаривается роль экстралингвистических факторов заимствования.

Ключевые слова: лексическое значение, семема, лексико-семантическая система, заимствование, семантические трансформации.

The article presents the main types and classifications of semantic epidigmatic transformations, analyzes the semem integration of cultural borrowings from the Arabic, African and Asian languages in the lexical-semantic system of French, and defines the role of extra-linguistic factor of borrowing.

Key words: lexical meaning, semem, lexical-semantic system, borrowing, semantic transformations.

Актуальність роботи зумовлена постійним інтересом лінгвістів до динаміки словника мови, зокрема, впливом на епідигматику лексико-семантичної системи мови іншомовних лексичних одиниць, які відображають реалії духовної культури, що набуває особливого звучання у наш час полілогу мов і культур та вияскравлює непорушну єдність іманентного зв'язку мови і культури.

Мета роботи – розглянути основні типи та класифікації семантичних трансформацій в епідигматичному плані, визначити найбільш продуктивні мови-донори, проаналізувати способи семантичної інтеграції запозичень з неєвропейських мов, дослідити зв'язок лінгвальних і екстралінгвальних чинників запозичення та його освоєння у мові-реципієнті.

Об'єкт дослідження – запозичення, які відображають реалії

духовної культури, з арабської, японської, африканських мов, гінді та санскриту.

Предмет дослідження – семантичне освоєння та трансформації цих запозичень з неєвропейських мов у лексико-семантичній системі французької мови, зміна їх топологічної будови.

Матеріалом дослідження були 127 лексичних одиниць (л.од.) сучасного словника мистецтва і культури французької мови.

Наукова новизна роботи полягає в тому, що вперше проведено дослідження семантичних трансформацій та інтеграції іншомовних лексичних одиниць у лексико-семантичній системі французької мови на матеріалі культурологічних запозичень з неєвропейських мов, визначено вплив окремих мов на розвиток певних семантичних полів французької мови.

Відомо, що лексичне значення не є застиглою одномірною величиною. Традиційно виділяється основне поняттєве значення та низка супровідних – семантичних, денотативних та конотативних. В іншому контексті семантична структура значення може зазнавати певних зрушень і змін. Трансформація семантичного обсягу запозичення пов'язана з проявом його потенційних можливостей у мові-реципієнті в процесі лексико-семантичного освоєння (деякі втрачають свою екзотичність і використовуються для номінації власних реалій). Розширення сфери використання, продуктивність запозичень сприяють розширенню семантики слова, а отже зумовлюють виникнення нових ЛСВ на ґрунті мови-реципієнта.

Потрапивши в мову-реципієнт, запозичена одиниця має встановити зв'язок із концептом, матеріальним вираженням якого вона покликана стати, та відкоригувати лексичне значення й лексико-семантичні зв'язки з іншими одиницями даної лексико-семантичної системи. Від цього великою мірою залежить її семантичне освоєння, а отже ступінь пристосування до нової мовної системи.

Традиційно у лінгвістиці виділяють такі основні типи семантичних змін запозиченої лексики:

- спрощення семантичної структури (слово запозичується здебільшого в одному значенні при його значно ширшій полісемії у мові-донорі);
- ускладнення семантичної структури (поява нових значень на ґрунті мови-реципієнта);

- звуження значення внаслідок його спеціалізації;
- розширення значення, зумовлене генералізацією відповідних понять;
- зміна значення (слово вживається в системі мови-реципієнта у значенні, якого не має відповідник у мові-донорі).

Останній тип семантичних зрушень особливо вияскравлюється у квазіінтернаціоналізмах або лексичних паралелях, коли при запозиченні носії різних мов-реципієнтів звертають увагу на різні семантичні ознаки форми, яка засвоюється [1:121].

Уважається, що лексична одиниця засвоюється не як матеріально виражена форма словесного знака, а як сукупність зовнішньої та внутрішньої форми слова, тобто форматива і значення, оскільки в кожному конкретному мовному відтворенні реалізується лише одне із значень полісемантичного слова. Отже, одиниця запозичення в умовах полісемії не слово, а значення лексичної одиниці (семема) як один з сукупності її лексико-семантичних варіантів (семантеми), у нашій роботі – значення певного культурного поняття, яке запозичується разом із формативом.

Зміна топологічної будови запозичених слів зумовлює ускладнення / спрощення їх структури або переінтеграцію семем. Ускладнення семантичної структури супроводжується появою в процесі розвитку нових додаткових семем або лексико-семантичних варіантів (ЛСВ), в основному шляхом метафоричного та метонімічного переносу. У нашому дослідженні ми розглядаємо такі ЛСВ, які мають віртуальний характер, існують у мовній системі і фіксуються лексикографічними джерелами сучасної французької мови, не враховуючи образні вживання у мовленні. Під спрощенням структури слова розуміється втрата семем, що характерно для запозичення при вступі до лексико-семантичної системи мови-реципієнта. Переінтеграція семем може відбуватися за рахунок появи нових значень у мові-реципієнті та зміни ієрархії у відповідних семантемах. Чинниками даного процесу можуть виступати: 1) частотність використання даної лексичної одиниці; 2) наявність більш вживаних синонімів; 3) відсутність умотивованості запозичень, втрата їх внутрішньої форми; 4) хронологія запозичення.

Однак слід розрізняти відмінність у семантичній структурі

запозиченого слова (семантемі), що характеризується кількістю та ієрархічною перебудовою семем (ЛСВ), та зміни у семемах (ЛСВ), що мають якісний характер і позначаються у наявності або відсутності певних сем. Розвиток смислової структури окремої семеми, а не лексеми в цілому, може супроводжуватися конкретизацією та генералізацією ЛСВ і означати перехід одиниці до конкретної або абстрактної лексики відповідно. У першому випадку основну роль відіграє метонімія та метафора. У другому випадку похідні значення утворюються від основного номінативного завдяки перенесенню назви за подібністю емоційного враження від явища, що зумовлює висунення на передній план однакових сем: зберігається ознака, якість властива основним семемам і втрачається сема предметності, яка зв'язує значення з конкретним денотатом. Такі якісні зміни у семантемі сприяють приналежності семем запозиченого слова до різних тематичних груп, зумовлюючи полівалентність і поліжанровість відповідної лексичної одиниці. Отже, при дослідженні семантичних змін на рівні структури лексичного значення запозичених слів маємо справу з якісними семантичними змінами, які “перебувають ще у незавершеному стані і не завжди піддаються чіткому кількісному вимірюванню” [2:118]. Хоча кількісні та якісні семантичні зміни взаємопов'язані.

Як відомо, “лексичне значення – це співвіднесеність екстерформи лексеми з відповідним поняттям чи уявленням” [3:192], що вказує на діалектичний, динамічний характер його існування. У лінгвістичній науці відома не одна спроба розробити типологію змін лексичного значення. Найвідомішою є логіко-риторична класифікація, розроблена в кінці ХІХ – на початку ХХ ст. А. Дармстетером [4], М. Бреалем [5], Г. Паулем [6], яка виділяє такі основні види змін лексичного значення: звуження, розширення та перенос. Синекдоха та еліпсис розглядаються як підвиди звуження чи розширення значення, метонімія і метафора – підвиди переносу значення.

Прибічники логіко-риторичного підходу розвинули вчення і деталізували класифікацію. Так, наприклад, В. Г. Гак [7:29–34], О. Г. Беляєвська [8:70], крім розширення, звуження та переносу, вважають основними типами зміни значення зміщення та десемантизацію; Б. О. Плотников [2:121] називає такі: звуження,

розширення, метафора, метонімія, гіпербола, літота, синекдоха, поширення власного імені на назви реалій, пов'язаних якоюсь спільністю. На думку Ульманна [9:205], дана класифікація вносить ясність і порядок у семантичні процеси, але є чисто формальною, оскільки вияскравлює кількісний аспект семантичних змін, не пояснюючи їх риси, причини, передумови, історичне, психологічне та соціальне значення.

Пропонуються й інші критерії класифікації. В. Вундт протиставляє фонетичну форму та значення, розрізняючи перенос імені (звукову оболонку) та метафору (перенос значення). Він робить акцент на психо-асоціативній природі процесу і двох основних типів асоціацій – за схожістю та суміжністю. Г. Штерн розрізняє зовнішні та лінгвістичні зміни: перші означають зміну референта без зміни імені, другі – переміщення імені або смислу всередині мовної системи [10].

На семантичному рівні процес розширення значення означає “усунення деяких диференційних сем, які виражають у значенні слова уточнення ідеографічного, стилістичного або емоційного характеру” [11:89]. Звуження зводиться до включення в семантему деяких компонентів тієї ж якості [11:84]. Саме якісна характеристика сем, які усуваються або з'являються в структурі значення слова, складає основу процесу семантичних змін.

Розширення / звуження відбуваються в запозичених словах як результат розвитку їх семантики у мові-реципієнті: поряд із зміненим значенням співіснує попереднє вихідне значення слова. Проте дані зрушення можуть відбуватися під час самого процесу запозичення, коли вихідне значення існує тільки у мові-донорі, а у мові-реципієнті функціонує лише змінене значення. Важко встановити межу між цими явищами, оскільки не завжди можна порівняти обсяг значення запозиченого слова під час його проникнення і інтеграції у мові-реципієнті.

Серед дослідників немає одностайності щодо переваги тих чи інших типів зміни значення при запозиченні. Так, одні вважають, що запозиченню більш притаманне звуження (Булаховський Л. А. [12], Іваницька А. О. [13], Мартинек В. Ю. [14]), інші заперечують домінування якогось із семантичних процесів (Димитрова Т. Р. [15]).

Загальноновизнаними у лінгвістиці вважаються два основні типи

переносу найменувань – метафора і метонімія. Метафора – це “семантичний процес, при якому форма мовної одиниці або оформлення мовної категорії переноситься з одного референта на інший на основі тієї чи іншої схожості останніх при відображенні у свідомості мовця” [16:108]. Схожість може ґрунтуватися на подібності ознак, функцій або емоційного враження від явища. Метонімія – “семантичний процес, при якому форма мовної одиниці або оформлення категорій переноситься з одного референта на інший на основі тієї чи іншої суміжності, прилеглості останніх при відображенні у свідомості мовця” [16:9]. Підґрунтям для цього семантичного процесу виступають розташування предмету у просторі, явища у часі, причинно-наслідкові зв’язки тощо.

Отже, метафора – це предикація нової якості, яка одержана на основі аналогії і вибір імені на основі схожості, тоді як метонімія засвідчує виникнення якоїсь якості з вже існуючого в мові відображення дійсності внаслідок її суміжності із якістю нового позначуваного і вибір йому імені, яке відображає у своїй семантиці цю суміжність [17]. Метафора виконує функцію характеристичної, а функція ідентифікації об’єктів для неї вторинна. Метонімія, навпаки, виконує ідентифікуючі функції по відношенню до конкретних предметів. Виступаючи засобом номінації певного класу предметів, метафора має ідентифікуючу функцію. Виконавши її, метафора стирається, зникає і образність, яка була властива утвореному значенню на перших етапах його функціонування в мові.

Інший тип метафори – це когнітивна метафора, яка сприяє формуванню абстрактного значення, “виконує когнітивну функцію і формує новий концепт, організуючи його за допомогою асоціативних механізмів подібності, і на основі такого моделювання створює предикативний тип значення, яке відображає не предмети, а абстраговані від них ознаки ознак” [18:192]. Так, певна сема ознак вихідного значення перетворюється на окреме значення. Отже, тоді як ідентифікуюча метафора ґрунтується на схожості зовнішніх ознак або функцій предметів, явищ тощо, тобто виконує ономазіологічну роль актуалізації, когнітивна метафора, спираючись на подібність абстрагованих від предметів ознак та створюючи новий концепт, виконує таким чином ономазіологічну функцію віртуалізації.

Проведений структурно-семантичний аналіз запозичень виявляє

непересічний інтерес з боку франкомовної спільноти до музично-танцювальних традицій арабського світу та Африки. Тоді як мистецтва Сходу більше приваблюють своєю екзотичною видовищністю та філософською поетичністю. Це певною мірою зумовлює “аудіо-динамічну” сигніфікативність типу значення у першому випадку та “об’єктно-споглядальну” – у другому.

Інтенсивний процес запозичення з неіндоевропейських мов пояснюється таким екстралінгвальним чинником, як-от, розповсюдження так званої “трансмусики” (*transmusic*) або “ворлдмузики” (*world music*), напрямку у сучасній музичній культурі, що сприяє прямому контактуванню різних за структурою мов. Мови, як-от, арабська, перська, турецька, які виконували у Середні віки посередницьку роль, завдяки чому з’явилося чимало “мандрівних” запозичень, наразі втратили свої позиції, хоча перші культурологічні запозичення були саме арабського походження.

Говорячи про запозичення з **арабської** (класичної і розмовної), чітко виділяють два потужні шари, що відповідають двом епохам, оскільки завдяки своїй історії і географії арабська мова стала своєрідним перехрестям для країн Сходу і Середземноморського узбережжя.

Перший шар, який зараз повністю асимільовано і інтегровано, складає в основному наукова лексика медицини, астрономії, математики тощо, запозичена у Середні віки з класичної арабської, як-от, *algèbre*, *algorithme*, *chiffre*, *elixir*, *zénith*, *zéro*. Тут зустрічаються і “культурні” запозичення з інтегральними семами “музика”, “інструмент” – *rubèbe*, *rebec*, “поезія”, “твір” – *ghazel*, “виконавець” – *almée*, “декоративний”, “виріб” – *samaïeu*, *macabre*. Через традиційність позначуваних реалій східної культури лексеми *rubèbe*, *rebec*, *ghazel*, *almée* є ксенічно маркованими та моносемічними, де *rubèbe*, *almée* набули морфо-фонетичної адаптації (фіналь *-e*) з огляду на давній час запозичення XIII та XVIII ст. відповідно. Через актуалізацію саме “художньої” семи лексеми *samaïeu*, *macabre* позбулися ксенічності та набули “мистецького” забарвлення, їх значення у французькій мові розширилося метонімічно і метафорично. Так, актуалізація семи “колір, тон” (*samaïeu*) сприяв появі семем “камея”, “спосіб, техніка живопису”, “одноманітний літературний твір”, що свідчить про семантичну

адаптацію арабізму.

Другий шар складається з лексики розмовного стилю, що в основному походить з магрибського варіанту розмовної арабської. Цей пласт недавній і пов'язаний з періодом колонізації, що зумовило приплив прямих запозичень. Серед них чимало “музичних” лексем: у першу чергу, з семемою “музичний інструмент” – *kanoun, rebab, guimbri, raïta, darbouka, zorna*; а також ті, що позначають вокально-інструментальні традиції Сходу, як-от, *bédoui, khabab, hida, yela, tarab, wasla, malouf, mouachchah, qusidah, nouba, chaoui, chioukh, sihli, touchia, khass, ayay*. Як зазначалося вище, спільна історія країн Середземномор'я зумовила поєднання східних та європейських музичних традицій, внаслідок чого народилася так звана арабо-андалузька музика, терміни якої у багатьох випадках зберегли арабські назви, наприклад, *haouzi, malhun, gharnâtiî, chaâbi*. Всі вищеназвані лексеми є моносемічними ксенізмами. Вживання деяких арабізмів, як-от, *shaaby, chioukh* у сфері сучасної музики, зважаючи на популярність трансмузики та глобалізацію, поступово позбавляє їх ксенічної маркованості, чому сприяє також і їх перехід до загальноновживаної лексики та розмовного стилю, як-от, *nouba* “музична форма” – “вечірка, погулянка”. Серед проаналізованих арабізмів полісемічні лексеми поодинокі: семантизація відбулася шляхом метонімічного переносу – *dendoun* (“танець” – “танцюрист”) та метафоризації – *nachid, qacida* (“пісня, гімн” – “ода, поема”, *qacida* ще “поетичний жанр”), що зумовило поліжанровість (музика-поезія) семантеми в останніх двох прикладах.

Приплив прямих культурологічних запозичень з **африканських** і **азійських** мов до французької за останнє сторіччя пояснюється такими екстралінгвальними чинниками, як-от, глобалізація, що охопила всі сфери людської діяльності, у тому числі і культурну, зростання еміграції з країн Африканського континенту, Центральної та Східної Азії, а також розвиток сучасних комунікаційних технологій, які стискають простір і час.

Як зазначалося вище, тут домінують лексеми ЛСО “Музика”, що позначають реалії традиційної музики, а отже є ксенічно маркованими, наприклад, одиниці ЛСГ “Музичні інструменти”: африканські мови – *balafon, bamboula, guembri*; азійські мови: японська – *biwa, koto, shamisen*; малайська – *gong*; таджицька – *ghidjak*. В основному дані

лексеми зберігають одну семемему. Метафоризація через схожість звучання спостерігається у запозичення *gong*, що виходить за межі музичного кола, та лексема *bamboula*, набувши загальноживаної, зараз вже застарілої семеми “вечірка, святкування”, перетворилася на “танцювально-музичну” семантему.

Тоді як запозичення, що позначають вокально-музичні жанри мають метонімічні семеми “музика, мелодія” – “спів, пісня”, а *kaseko* ще й танцювальну сему: мови Африки – *mbube, gumbe, morna, maloya*; креольські мови – *kaseko*; мови Азії: корейська – *pansouri*; тибетська – *gyu ke*; таджицька – *fallak*.

Двосемемними (“танець” – “мелодія, мотив, ритм”) є також лексеми, що позначають танцювально-музичні стилі: мови Африки – *funana, mokassa, colhadera, brakka, kwassa kwassa, soukous, marabi, umbaqanga, moutouashi*; індонезійська – *java*; японська – *bugaku*. Розширення полісемії “мелодія” – “танець” набуло лише запозичення *java* – *connaître la java* – “знайомий мотив, пісня”, тобто “знати у чому справа” (актуалізація потенційної семі “популярний”). Решта лексем через локальність та екзотичність позначуваних танцювальних традицій так і залишилися двосемемними, а назви танців з острова Балі (*kebyar, baris, ketjak, pentjak, lelong, oleg, sanghyang, djoged, koupu-koupu djaroun djanger*) – односемемними.

Лексеми ЛСГ “Музичні стилі та напрямки” є моносемічними і позначають певні традиційні музичні форму, жанр, стиль. Диференційними тут є семі “мелодія”, “ритм”: мови Африки – *benga, bikutsi, mbira, brakka, mbaqanga, wassoulu, chimurenga, juju, fuji, betsileo, saleguy*; китайська – *chan’an guyue*; японська – *gagaku*. Лише лексема *gagaku* має метонімічне значення – “оркестр”.

ЛСГ “Літературні твори, форми, жанри” представлена в основному запозиченнями з азійських мов: японської – *yoruri, haikai, haiku, tanka*; малайської – *pantoum*; мови меріна – *hain-teny*. Всі вони позначають традиційні поетичні форми та твори, а *haikai* набула метонімічного розгалуження значення: “строфа з 17 складів” – “поема”. Так само й інше запозичення *yoruri*, де метонімічний розвиток стався через театральне осмислення поетичної реалії: “епічна балада” – “текст п’єси”.

Традиційне театральне мистецтво відображають запозичення з японської та індонезійської мов. В основному це односемемні

лексеми, які позначають саму назву драматичного мистецтва, як-от, япон. – *nô*, *bunraku*, індонезійська – *wayang*, або його жанри та стилі (япон. *kabuki*; *kyogen*, *jidai-mono*, *sewa-mono*). Дані запозичення є ксенізмами у французькій мові, так само як і лексеми, що позначають персонажів театру но – *shité*, *waki*, *kogala*, *ondô*.

ЛСГ “Прикладне мистецтво” представлена японськими запозиченнями з семемною парою “витвір” – “мистецтво”, як-от, *inrô*, *netsuké*, *raku*, *ikebana* та моносемічним китайським – *poussah* “китайський болванчик”. Якщо реалії, позначувані *inrô*, *netsuké*, *raku*, залишаються суто японськими, то мистецтво аранжування квітів, рослин поширилося в Європі, що зумовило більшу частотність вокабули *ikebana*.

Художні традиції представляють лише запозичення з японської – *emaki-mono*, *kakémono*, *takémono*, які є однозначними лексемами з інтегральною семемою “живописне зображення” (ЛСГ “Способи, техніка живопису”), та *torii* “декоративний портик” (ЛСГ “Архітектурні споруди”). Специфічність позначуваних реалій зумовлює ксенічність та мистецьке забарвлення лексем.

Запозичення з японської поповнили також кінолексику. Це лексеми, які позначають жанри японського кінематографа (*jidai-geki*, *gendai-geki/ shomin-geki*, *yakuza-eigas*), а також реалію, пов’язану з епохою німого кіно, – коментатора фільму (*benshi*). З огляду на національні особливості та історичність реалій запозичення не набули семантичного розвитку і залишилися периферійними.

Багатющий світ культурних традицій Індії відображають прямі запозичення з гінді. Це назви музичних інструментів – *sarangi*, *sitar*, *tabla*, *vînâ*, художнього зображення божества у мистецтві – *naga* та вокального стилю – *khyal*. Іноді буває важко встановити мову-донор у назв деяких індійських музичних інструментів, як-от, *sarod*, *surbahar*, а також лексем, пов’язаних з традиційними танцювальними мистецтвами – *kathak*, *kathakali*, *manipuri*, *mohini attam*, *bharat natayam*; *rasila*, *sangeet*, *kuchipudi*. З огляду на стародавність реалій, позначуваних останніми, небезпідставною, на нашу думку, є версія їх походження з санскриту. Так само і у випадку з назвами традиційних музичних стилів, як-от, *raga*, *karantique*, *thumri* та вокальних жанрів – *bol tan*, *dhrupad*, *alap*. Поєднання арабо-перських музичних традицій з індійськими внаслідок завоювань XII ст. та ісламізації

періоду Моголів позначилося і на мовному рівні, зокрема, у назвах музично-вокальних стилів, як-от, *qawwal*, *ghazal*. Інтерес до останніх зростає у зв'язку з популярністю трансмузики. Всі вищезгадані лексеми не здобули подальшої семантизації на французькому ґрунті і наразі залишаються моносемічними ксенізмами.

Запозичення з **санскриту** відбувалося опосередковано через інші мови, в першу чергу, перську, арабську та азійські мови. Оскільки санскрит – релігійна мова, це визначило тематику запозичень, що пов'язані з особливостями культури – *svastika*, *véda*. Тоді як лексема *mudras* поєднує “релігійну” та “танцювальну” семи, а *véda* – “релігійну” та “поетичну” семи, запозичення *kāvya* є семантемою з метонімічною парою “літературний стиль” – “текст” і позначає реалію індійської культури. Однак, всі названі лексеми є ксенічно маркованими у французькій мові.

Отже, загалом у ході лексико-семантичного аналізу запозичень з неєвропейських мов нами розглянуто: 52 л. од. з *азійських мов*, у тому числі з *японської* – 30 л. од.; 35 л. од. з *арабської*; 23 л. од. з *африканських мов*; 17 л. од. з *гінді* та *санскриту*.

Висновки. Такий доволі скромний “інтернаціональний” внесок до лексико-семантичної системи французької мови пояснюється почасти традиційністю та екзотичністю відповідних культурних реалій, що не сприяє подальшій семантизації запозичень на французькому ґрунті та вирізняє диференційний характер “етнічної” семи, зумовлюючи ксенічний статус відповідних лексем; почасти структурними відмінностями мови-реципієнта та мов-донорів, що гальмує процес адаптації запозичень зокрема у фонетичній та графічній площинах. Слід зазначити, що специфіка денотата у 89 % запозичень з арабської африканських мов, гінді визначається музичною традицією, тоді як ксенічний характер запозичень з японської мови закріплює здебільшого наявність “образотворчої” семи. Пошуки нового звучання спонукають сучасних музикантів все частіше звертатися до етнічних мотивів, експериментувати з народними інструментами, що сприяє виходу відповідних запозичених лексем за межі суто традиційної музики та фольклору, поширюючи їх на сферу року, поп-музики та джазу. У переважній більшості випадків (76,7 %) запозичення залишаються моносемічними; епідигматичний розвиток відбувається в основному

шляхом метонімічного переносу та метафоризації завдяки використанню відповідних лексичних одиниць у сфері сучасної музики. “Етнічна” сема при цьому може ставати потенційною, тоді як вона залишається персистентною в лексемах з інтегральною “образотворчою” семою, що обумовлено історичним характером позначуваних реалій, зокрема, японської культури. Таким чином, вивчення взаємодії та взаємопроникнення мови та культури набуває особливої актуальності в контексті полілогу культур за доби глобалізації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Д'яков А. С. Основи термінотворення. Семантичний та соціолінгвістичний аспекти / [А. С. Д'яков, Т. Р. Кияк, З. Б. Куделько.]. – К. : Вид. Дім “КМ Academia”, 2000. – 216 с.
2. Плотников Б. А. Основы семасиологии : [учеб. пособие] / Б. А. Плотников. – Минск : Вышэйшая школа, 1984. – 223 с.
3. Семчинський С. В. Загальне мовознавство : [підруч. для студ. філол. ф-тів ун-тів] / Станіслав Володимирович Семчинський. – К. : Вища школа, 1988. – 328 с.
4. Darmesteter A. La vie des mots dans leurs significations / Arsène Darmesteter. – Paris : Editeur Delagrave, 1937. – 212 p.
5. Bréal M. Essai de sémantique / Michel Bréal. – [7-ème éd.]. – Paris : Hachette, 1924. – 372 p.
6. Пауль Г. Принципы истории языка / Герман Пауль ; [пер. с нем.]. – М. : Изд-во иностр. лит., 1960. – 500 с.
7. Гак В. Г. Сопоставительная лексикология. На материале французского и русского языков / Владимир Григорьевич Гак. – М. : Междунар. отношения, 1977. – 264 с.
8. Беляевская Е. Г. Семантика слова : [учеб. пособ. для ин-тов и фак-тов иностр. яз. : для изуч. англ. яз.] / Елена Георгиевна Беляевская. – М. : Высшая школа, 1987. – 126 с.
9. Ullmann S. Précis de sémantique française / Stephen Ullmann. – [5-ème éd.]. – Berne : Francke, 1975. – 352 p.
10. Амирова Т. А. Очерки по истории лингвистики : [монография] / [Т. А. Амирова, Б. А. Ольховиков, Ю. В. Рождественский]. – М. : Наука, 1975. – 560 с.
11. Гак В. Г. Семантическая структура слова как компонент семантической структуры высказывания / В. Г. Гак // Семантическая структура слова. Психолінгвістическіе исследования. – М. : Наука, 1971. – С. 78–95.
12. Булаховський Л. А. Нариси з загального мовознавства / Леонід Арсенович Булаховський. – [2-е вид., випр. та доп.]. – К. : Рад. школа, 1955. – 248 с.
13. Иваницкая А. А. Заимствование иноязычной лексики и её освоение : автореф. дис. на соискание учен. степени канд. филол. наук : спец. 10.02.05 “Романские языки” / Алла Александровна Иваницкая. – К., 1980. – 21 с.
14. Мартинек В. Ю. Лексико-семантическая ассимиляция английских заимствований в русском литературном языке советской эпохи : автореф. дис. на соискание учен. степени канд. филол. наук : спец. 10.02.01 “Русский язык” / В. Ю. Мартинек. – Днепропетровск, 1972. – 25 с.
15. Димитрова Т. Р. Семантическое освоение слов, заимствованных русским и болгарским языками из французского : автореф. дис. на соискание учен. степени канд. филол. наук : спец. 10.02.01 “Русский язык”, 10.02.03 “Славянские языки”, 10.02.05 “Романские языки” / Татьяна Русева Димитрова. – М., 1984. – 17 с.
16. Тараненко А. А. Языковая семантика в её динамических аспектах / Александр Анисимович Тараненко. – К. : Наукова думка, 1989. – 256 с.
17. Телия В. Н. Вторичная номинация и её виды / Вероника Николаевна Телия // Языковая номинация : виды наименований. – М. : Наука. – С. 129–222.
18. Телия В. Н. Метафоризация и её роль в создании языковой картины мира / В. Н. Телия // Роль человеческого фактора в языке. Язык и картина мира / отв. ред. Б. А. Серебренников ; Ин-т языкознания АН СССР. – М. : Наука, 1988. – С. 173–204.